

Ecaterina ȚÂNȚĂREANU

Schitul Didești¹ a fost zidit de slugerul Șerban Știrbei², zis Didescu și soția sa Stanca, fiica lui Ivașcu Clucer Băleanu³, pe la sfârșitul veacului al XVII-lea sau în primii ani ai celui următor. Cei doi soți intraseră în posesia satului Didești printr-un schimb de moșii făcut de Șerban cu socrii săi, în anul 1679⁴.

Așezământul monahal trebuie să fi fost gata sau în bună parte terminat la 1 martie 1705 când ctitorii își întocmesc diata și lasă mănăstirii drept danie moșiile Rusănești și Mărgăritești din județul Romanați, cu vadurile de moară, viile și altele⁵. În anul următor, la 2 februarie 1706, Șerban și Stanca Știrbei, lipsiți de moștenitori direcți, închină lăcașul de la Didești Mitropoliei din București, printr-un zapis⁶ adresat lui Teodosie, Mitropolitul Țării Românești. După moartea jupăneșei sale, simțindu-și sfârșitul aproape, la 9 decembrie 1708 slugerul îi trimite o scrisoare mitropolitului Antim Ivireanu, prin care îl lasă pe acesta executorul averii sale după moarte, din care, cu o bună parte

¹ În sec. al XVIII-lea singurele așezăminte mănăstirești înregistrate în județul Teleorman sunt Schiturile Drăgănești (ridicat de Matei Basarab și rudele sale la 1647) și Didești. Tunusli, *Istoria politică și geografică a Țării Românești*, ed. G. Sion, București, 1863, p. 174; F. W. Bauer, *Mémoires historique et géographiques sur la Valachie*, Francfort et Leipsig, 1778, p. 177; D. Fotino, *Istoria vechii Dacii, acum a Transilvaniei, Moldovei și Valahiei*, ed. G. Sion, București, III, p. 171.

² N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova*, București, 1971, p. 247. Șerban Știrbei, numit de la Didești mort în anul 1708, este fiul lui Radu comis Știrbei și frate cu Constantin Știrbei, mare ban în vremea lui Constantin Brâncoveanu.

³ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 114-115. Ivașcu Băleanu este mare agă, mare comis și mare logofăt între 1671-1672, mare clucer în anul 1678 și mare vornic în 1679, anul morții. A fost căsătorit cu Marica, fiica lui Ivașcu medelnicerul din Ceparu.

⁴ Arh. St. București, Mitropolia București, pach. 134, doc. 8. Scrisoarea din martie 1679 a Maricăi Clucereasa către ginerele său „ca să se știe că i-a fost dat mai înainte satul Oltenița cu rumânii de acolo, iar el n-au vrut ci au cerșit satul Dideștii...iar socru-său atuncea n-au voit să i-l dea, iar când au fost acum, întâmplându-i-se de pribegi în Moldova, i-a poruncit D-lui de acolo și îi trimise și un răvaș să-i dea ginerelui ei Șerban satul Dideștii pentru moșia de la Oltenița”, vezi și: Maria Georgescu și Gh. Popa, *Documente referitoare la istoria județului Teleorman, 1441-1700*, I, 1989, p. 251; N. Stoicescu, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România*, I, Țara Românească, 1970, vol. I, p. 294

⁵ Arh. St. București, Mitropolia București, pach. 134, doc. 21

⁶ *Ibidem*, pach. 325, doc. 144 "... că întâmplându-se de nu ne-au dat Dumnezeu să facem copii ne-am socotit și ne-am îndemnat de am făcut o mănăstioară pe moșia Dideștilor unde ne-au fost casa și așezământul...pe care o închinăm acum la Mitropolia din București"; ap. Șt. Greceanu, *Genealogiile documentate ale familiilor boierești*, II, 1916, p. 313-314; N. Stoicescu, *Bibliografia*, p. 294

înzestrează mănăstirea ridicată pe moșia Dideștilor⁷ Un an mai târziu, la 2 februarie 1709, frații lui Șerban Știrbei, Radu și Constantin, întâresc la rândul lor actul de închinare către micul schit a moșiilor Rusănești și Mărgăritești, pe care le moșteniseră de la tatăl lor, Radu comis Știrbei⁸.

De-a lungul timpului boierii din familia Știrbei au înzestrat lăcașul și cu alte moșii, cum era cea de la Vălsănești⁹, din județul Romanați sau partea ce le aparținea din moșia Comani, din județul Olt. De la aceasta din urmă, în anul 1747, dijma era dată în seama popei Ioan de la Didești¹⁰, parte care, după 1760 trece sub administrația directă a mănăstirii Didești¹¹, astfel încât veniturile moșiilor enumerate să fie ridicate de egumenii acestui așezământ¹². O jumătate de veac mai târziu însă, în luna iunie 1818, egumenul schitului Didești, arhimandritul Iosif va plăti el timp de cinci ani embatic Mitropoliei, în sumă de 4000 taleri pe an¹³.

Cu toate daniile și atenția familiei de care a beneficiat, ctitoria soților Știrbei intră pe panta unei implacabile decăderi, ce se accentuează pe la jumătatea sec. al XIX-lea. Astfel, în anul 1861, Cezar Bolliac, însărcinat de guvern să cerceteze situația mănăstirilor închinete și neînchinete din județele Romanați și Teleorman, constată că biserica Schitului Didești ținea loc de biserică de mir, iar așezământul monahal era într-o stare deplorabilă și aproape lipsit de slujitori și viețuitori, călugării fiind înlocuiți de preoții de mir din satele din împrejurimi iar clădirile grav degradate¹⁴, motiv pentru care propune chiar desființarea lui imediată, ce va surveni de altfel în anul 1864, odată cu legiuirea lui Cuza.

Din mănăstirea ridicată în jurul anului 1700 s-au păstrat până astăzi biserica lipsită de pisanie, modestă ca dimensiuni și cu urmele unor modificări vizibile în ceea ce privește plastica monumentală, ruinele pivniței boltite cu un semicilindru susținut de arce dublouri, ce a aparținut cel mai probabil casei boierilor sau casei egumenești, părți din zidul de sud și est al

⁷ Arh. St. București, Mitropolia București, pach. 294/113, doc. 4 „...am lăsat la Sf. Mănăstire ca să dea frate-meu Costandin Banul taleri 1000 ce am la Vasile Căpitanul și la Dude ca să facă zidul împrejurul mănăstirii și chilii și să se ia cărămizi gata 200000 și am lăsat și țigani 10 sălașe, suflute 30, și am trimis sfinției tale și puținul dar, iia, cămașa cu izmene și o basma...”, ap. Șt. Greceanu, *op. cit.*, p. 314; N. Stoicescu, *Bibliografia*, p. 294.

⁸ I. Ionașcu, *Biserici, chipuri și documente din Olt*, I, 1934, p. 65. Dania a fost întărită de domnul Grigore Ghica prin hrisovul din 14 decembrie 1750 dat Mitropoliei Țării Românești, ap. I. Donat, *Despre numele Olteniei*, în *Arhivele Olteniei*, 1934, p. 484.

⁹ Ibidem. Moșia Vălsănești fusese zestrea Vlădaiei, mama lui Radu comisul Știrbei și bunica lui Șerban.

¹⁰ B.A.R. ms. 616, ap. I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 65

¹¹ B.A.R. ms. 617, ap. I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 65

¹² I. Ionașcu, *op. cit.*, p. 66. La 2 iunie 1761 este consemnat egumenul Grigorie, iar la 28 noiembrie 1764 egumenul Sofronie.

¹³ B.A.R. ms. 659, f. 16, ap. I. Răuțescu, *Metoașele Mitropoliei Ungro-Valahiei sub mitropolitul Dionisie Lupu*, în *Raze de Lumină*, III, 1931, nr. 3, p.180.

¹⁴ Cezar Bolliac, *Monastirile din România (monastirile închinete)*, 1862, p. 436-440

Fig. 1 Biserica Adormirea Maicii Domnului, Didești. În prim plan - ruina pivniței

incintei, aceasta din urmă construită după anul 1708, conform dispoziției ctitorului¹⁵, și o clopotniță de lemn exterioară, cu clopotul mare turnat la Moscova, în anul 1846¹⁶.

Biserica fostului schit Didești se înscrie într-un plan general de tip sală cu clopotnița pe pronaos și pridvorul pătrat, un tip mai puțin utilizat dar prezent în epocă, de exemplu la Vădeni-Gorj¹⁷ și la Baldovinești-Teleorman. Altarul, aproape lipsit de decroș, prezintă o subțiere a zidăriei în zona proscomidiei și a diaconiconului. Naosul are formă dreptunghiulară și deasupra are o turlă cu opt laturi ce pare a fi un adaos mai târziu¹⁸. Pronaosul dreptunghiular are zidul nordic decroșat față de naos, în grosimea

¹⁵ Vezi mai sus nota 6

¹⁶ „Acest clopot s-a făcut pe seama Sfintei Monastiri Didești jud. Teleorman, metoh Sfintei Mitropolii, cu cheltuiala cuviosului protosinghel Ioanichie, egumenul schitului acestei mănăstiri și adus de dumnealui Iosif Romanov și tovarășii vânzători de cărți, leatul 1846”. Deasupra scrie în rusește „turnat la Moscova, în atelierul lui Dimitrie Samghin, în greutate de 16 punduri”.

¹⁷ N. Ghika-Budești, *Evoluția arhitecturii în Muntenia și Oltenia*, partea a IV-a, veacul XVIII, B.C.M.I., XXIX, București, 1936, p.13

¹⁸ Ibidem, p.14

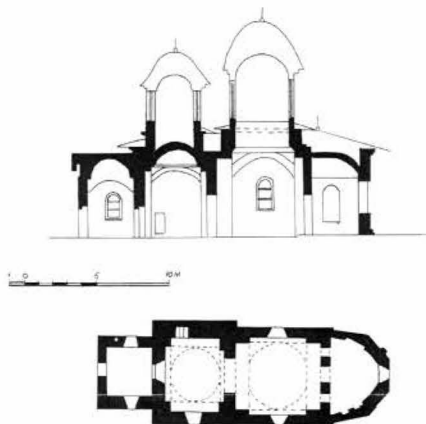

Fig. 2 Biserica Adormirea Maicii Domnului, Didești. Plan și secțiune

zidăriei fiind săpată scara de acces la clopotniță¹⁹ și este acoperit cu o calotă sprijinită pe pandantivi. Rămas ca o caracteristică a sec. al XVII-lea²⁰, zidul dintre pronaos și naos era plin, cu o deschidere în centru pentru circulație, care a fost modificată în timp, prin lărgire. Pridvorul pătrat²¹, de mici dimensiuni, ce nu atinge lățimea fațadei bisericii, este acoperit cu o boltă semicilindrică. Inițial deschis și sprijinit pe patru stâlpi, el a fost închis cu zidărie cu ocazia uneia din intervențiile de reparare târzii.

sețiunea în formă de prismă octogonală, cu aspectul actual rezultat tot din modificări, sunt marcate pe fiecare față de câte o arcadă oarbă, în locul ferestrelor de deasupra pronaosului, închise în timp și cu șase arcade oarbe și două ferestre deasupra naosului. Fațadele edificiului, în totalitate tencuite, sunt lipsite de orice altă ornamentație, în afară de cornișa simplu profilată, sărăcia decorului fiind compensată de o anumită zveltețe conferită de dezvoltarea pe verticală prin turle.

Singurele reparații cunoscute sunt cele din anii 1899, 1907²² și 1955 precum și o refacere a picturii interioare din anul 1936, urmarea acestor intervenții fiind transformarea aspectului inițial al bisericii fostului schit Didești.

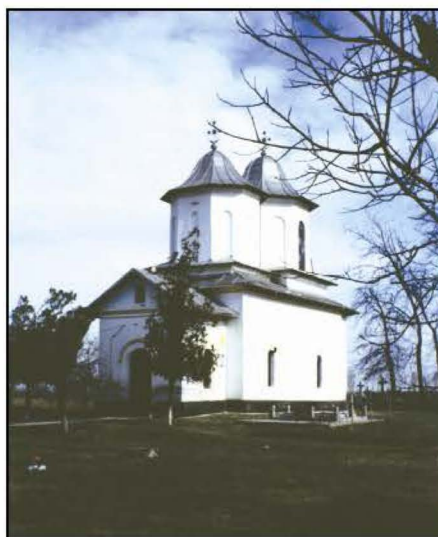

Fig. 3 Biserica Adormirea Maicii Domnului, Didești.

¹⁹ Gr. Ionescu, *Arhitectura pe teritoriului României de-a lungul veacurilor*, București, 1982, p. 36

²⁰ N. Ghika-Budești, op. cit., p. 21

²¹ Ibidem, p. 44. Autorul consideră pridvorul pe plan pătrat al bisericii din Vădeni, clădită de marele ban Nicolae Brăiloiu la 1700, o particularitate foarte rară în epocă

²² *Anuarul Cassei Bisericii*, Anuar, 1909, p. 119

A monument of the crossing of the XVIIth and XVIIIth centuries, the church of the former Didești convent, Teleorman county

The Didești convent, Teleorman county, was built by sluger Șerban Știrbei and his wife Stanca, clucer Ivașcu Băleanu's daughter, at the end of the XVIIth century or at the beginning of the XVIIIth century and despite of all the gifts and contributions of the family, the monument had been falling into an irreversible decline up untill 1864 when it stopped functioning.

The ruins of a vaulted cellar and parts of the enclosure wall, together with „Adormirea Maicii Domnului church” – entirely preserved, of small sizes and carrying visible traces of some changes – are the only remaining structures of the monastic assembly. The standing edifice submits to a hall type plan with the steeple above the pronaos and a square porch, less wide than the front side and not often used in the age.